

Nr 173.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag för lån åt vissa fiskareföreningar m. m.; given Stockholms slott den 23 februari 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Per Edvin Sköld.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprisen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 23 februari 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sköld, anför:

Den 17 december 1933 hava 1933 års fiskeriutredning och 1933 års strömmingshandelsutredning i gemensam skrivelse framlagt förslag om inrättandet av en statens lånefond å 700,000 kronor för främjande av beredning och avsättning av fisk. Vid skrivelsen fanns fogat förslag till kungörelse angående allmänna villkor och bestämmelser för lån ur fonden.

Över förslaget hava infordrade yttranden avgivits av statskontoret,

lantbruksstyrelsen och länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län samt Bohusläns storsjöfiskareförening, varjämte Bohusläns fiskberedares försäljningsförening u. p. a. inkommit med en skrift i ämnet.

Innan jag närmare ingår på det framlagda förslaget, torde jag få erinra om följande.

1933 års fiskeriutredning tillsattes jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 3 mars 1933 för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande åtgärder för fiskerinäringens understödjande och lättandet av denna närings avsättningssvårigheter. Utredningsmännen äro: ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren O. Jeppsson, ordförande, byråchefen K. A. Andersson, ombudsmannen C. M. Brännberg, ledamoten av riksdagens andra kammare fiskaren F. E. Hansson i Hönö samt fiskeriintendenten N. W. Rosén. — 1933 års strömmingshandelsutredning tillsattes enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 oktober 1933 för att verkställa utredning och avgiva förslag rörande organiserandet genom samverkan mellan fiskarna eller på annat sätt av avsättningen av strömming från den del av ostkusten, varifrån regelmässig avsättning skedde till Stockholm. Utredningen består av riksdagsmannen O. Jeppsson, ordförande, samt professorn vid lantbrukshögskolan L. Nannesson, fiskeriintendenten Chr. Hessle, fiskeriinstruktören Hj. Skoglund och fiskaren A. Jansson.

Av dessa utredningar har avgivits ett flertal förslag för fiskerinäringens stödjande och befrämjande. Fiskeriutredningen har sålunda bland annat framlagt förslag om reglering av införseln av färsk långa för beredning till spillånga, vilket förslag föranlett kungörelsen den 19 maj 1933 (nr 219) om sådan reglering. Kungörelsens giltighetstid har förlängts genom kungörelsen nr 674/1933. Vidare har utredningen avlämnat förslag den 29 januari 1934 om vissa lättnader i amorteringsskyldigheten för lån ur fiskerilånefonden samt den 12 februari 1934 om stödverksamhet för budgetåret 1934/1935 åt fiskare, som på grund av den rådande depressionen kommit i ekonomiska svårigheter och äro i trängande behov av ekonomiskt bistånd. Strömmingshandelsutredningen har framlagt förslag rörande en centralorganisation för fiskeriföreningarna och om strömmingshandels ordnande. Dessa framställningar hava remitterats till vissa myndigheter m. fl. för inhämtande av yttranden. I anledning av skrivelse den 17 och 18 december 1933 från nämnda utredningar, vari utredningsmännen anmält sin avsikt att framkomma med vissa av nyssberörda förslag, har Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln, punkt 120, föreslagit riksdagen att, i avbidan på de framställningar i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagda, till understöd åt vissa fiskare m. m. beräkna ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor. — Till ifrågavarande framställningar torde jag senare få återkomma i ändamål att föreslå avlåtande till årets riksdag av propositioner i ämnena.

Gällande bestämmelser för den år 1891 inrättade lånefonden för fiskerinäringens befrämjande (fiskerilånefonden) återfinnas i kungörel-

sen den 7 augusti 1907 (nr 61) med däri genom kungörelserna nr 359/1921, nr 130/1928, nr 298/1930 och 112/1932 gjorda ändringar. Från fonden utlämnas genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting låneunderstöd för anskaffande av fiskebåtar, motorer för sådana båtar, fiskeredskap eller för fisktransport avsedda fordon, smärre båtar eller andra smärre inrättningar eller för tillgodogörande eller förädling av fiskets produkter eller för utförande av fiskodling. Lån ur fonden får innehavas amorterings- och räntefritt under två år från lyftningsdagen. Efter nämnda tids utgång skall lånet förräntas efter 3,6 procent samt återbetalas inom högst tio år. Lån, som utlämnas av hushållningssällskap eller landsting, får utgöra högst 25.000 kronor.

Fiskeritredningarna hava såsom motivering till nu ifrågavarande framställning anfört bland annat följande.

Fiskerinäringen befunno sig för närvarande i ett betryckt läge. Till stödjande av densamma borde övervägas, om icke staten i större utsträckning än hittills borde ställa kapital till förfogande för sådana ekonomiska sammanslutningar bland fiskarena, som hade till uppgift att försälja eller konservera medlemmarnas fångster. Dylika föreningar förefunnes för närvarande icke i någon större utsträckning bland fiskarena. Utredningarna hade verkställt vissa undersökningar härom såvitt rörde strömmings- och ålfiskarena. — Beträffande strömmingsfiskarena finge framhållas, att konserveringen av strömmingen vore i hög grad decentraliserad. Önskemål hade dock framställts om genomförandet av en större planmässighet och koncentring vid strömmingsberedningen och handeln med konserverad strömming. — Bland ålfiskarena hade bildats en sammanslutning, Sveriges ålfiskares riksförbund, vars syftemål vore att verka för ett rationellt ordnande av ålhandeln, men förbundet dreve icke själv någon affärsverksamhet. En allmän önskan hade dock framförts om att förbundet skulle övertaga ålförsäljningen för medlemmarnas räkning. — Även bland andra fiskaresammanslutningar förefunnes enligt vad utredningarna erfarit en strävan att få till stånd en ordnad försäljningsverksamhet. — Ett allvarligt hinder för igångsättande av en dylik verksamhet utgjorde emellertid bristen på kapital. Enligt utredningsmännens mening vore det därför önskligt och lämpligt, att en ny statlig lånefond för främjande av beredning och avsättning av fisk inrättades. Ur fonden skulle genom förmedling av hushållningssällskap eller landsting utlämnas lån till ekonomiska fiskareföreningar, som hade till ändamål att bereda, förvara eller försälja medlemmarnas egna fångster, för anläggande eller inköp av salteri, rökeri, kylhus, lagerlokal eller sumpar för förvaring av fisk, för inköp av transportmedel för fisk, eller för vidtagande av andra nödiga åtgärder vid början av förenings verksamhet eller i särskilda fall för anskaffande av rörelsekapital. Den nya fondens ändamål komme visserligen att delvis sammanfalla med fiskerilånefondens, men då denna fond vore hårt anlitad och ur densamma finge utlämnas lån å högst 25.000 kronor, vilket icke alltid vore tillräckligt för vissa av de ändamål, den nya fonden skulle främja, torde denna vara behövlig. Det vore ock önskvärt, att ur den nya fonden kunde utlämnas lån på fördelaktigare villkor än ur fiskerilånefondens.

Beträffande lånevillkoren hava utredningsmännen i huvudsak föreslagit följande.

Lånesumman för lån från låneförmedlarna skulle i regel icke få överskrida 50,000 kronor. Amorteringsfrihet skulle åtnjutas i två år. Amorteringstiden skulle därefter vara för lån, avsedda att användas till anläggningar, 20 år och för lån till övriga ändamål högst 10 år. Lånen skulle i regel vara räntefria i tre år, i vissa fall skulle dock räntefriheten kunna utsträckas till fem år. Sedan tiden för räntefrihet utgått, skulle erläggas 3.6 procent ränta om året. I de fall då den rörelse, för vilken lån erhållits, skötts på ett förtjänstfullt sätt, borde 15 procent av det erhållna lånet kunna efterskänkas.

Kapitalbehovet för fonden hava utredningarna uppskattat till ett belopp, icke understigande 700,000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt förslaget.

Statskontoret har anfört i huvudsak följande.

Förslaget syntes hava till syfte att underlätta uppkomsten av en kooperativ föreningsverksamhet bland fiskarena. Den centralisering av framförallt beredning och försäljning av fisk, som genom en sådan verksamhet skulle åstadkommas, torde på ett gynnsamt sätt kunna främja medlemmarnas ekonomiska intressen. På grund härav och med hänsyn till vad utredningsmännen i övrigt framhållit torde icke saknas att, såvitt det statsfinansiella läget så medgäve, vidtagna åtgärder för igångsättandet av den ifrågasatta lånerörelsen. Då den föreslagna fonden vore avsedd att i stort sett tillgodose samma ändamål som den nuvarande fiskerilånefonden, syntes det ligga närmast till hands att, i stället för att inrätta en ny lånefond, utvidga de för fiskerilånefonden gällande bestämmelserna att omfatta även lån av det slag, varom nu vore fråga, och att i så fall tillföra denna fond för utlämnande av de nya lånen erforderligt kapitaltillskott. Ämbetsverket ville ifrågasätta, huruvida icke, i avvaktan på att erfarenhet om den nya låneverksamheten vunnits, en viss försiktighet med anvisande av kapitalmedel borde iakttagas. Lånen hade föreslagits skola kunna utgå även för bestridande av organisationskostnader m. m. i samband med föreningarnas bildande. Statskontoret måste för sin del ställa sig bestämt avvisande mot detta förslag, då beviljande av lån ur en av statens utlåningsfonder för ändamål av förevarande slag av principiella skäl ej borde ifrågakomma. Med hänsyn till de ändamål, den nya lånerörelsen vore avsedd att tillgodose, ville statskontoret icke motsätta sig, att samma räntesats, som nu gällde för lån ur fiskerilånefonden, komme att gälla även för de nya lånen. Däremot kunde statskontoret icke tillstyrka större räntefrihet för dessa lån än den, som för närvarande åtnjötes av innehavare av lån ur nämnda fond. Därest viss tids räntefrihet medgäves och den därefter utgående räntan fastställdes att utgå efter en lägre räntesats än 4.5 procent, borde detta medföra, att det belopp, som avsåges till kapitalökning å fonden, till viss del anvisades att utgå av andra statsinkomster än länemedel. I den mån det kunde anses erforderligt och lämpligt att medgiva låntagarna direkta bidrag av statsmedel, torde härför erforderliga medel böra anvisas å riksstaten bland statsverkets verkliga utgifter.

Bohusläns storsjöfiskareförening har uttalat bland annat följande.

Föreningen hade beslutat att från och med år 1934 själv övertaga beredningen av såväl spillånga som kabeljo. Detta beslut vore föranlett av flera års erfarenheter om svårigheterna för fiskarena att på underhand-

lingsvägen erhålla sådana priser på färsk och salt långa av beredarna, att storsjöfisket kunde giva sina utövare skäligen ersättning. För att förslaget om egen beredning skulle kunna genomföras fordrades, att ett ganska stort rörelsekapital anskaffades. Med hänsyn till storsjöfiskareföreningens nuvarande ringa ekonomiska möjligheter måste detta kapital upplånas på möjligast gynnsamma villkor. Det vore för storsjöfiskareföreningen helt enkelt av vital betydelse, att en fond som den föreslagna komme till stånd. Det belopp, som föreningen behövde upplåna, skulle användas till rörelsekapital, d. v. s. för betalning, så långt ske kunde, av de fångster av färsk och salt långa, som föreningsmedlemmarna förde i land. En del organisationstekniska svårigheter komme givetvis att uppstå i samband med övertagandet av beredningen, och dessa torde draga kostnader, som möjligen ej omedelbart kunde täckas av föreningens inkomster på beredningen. Därför ville föreningen understryka behovet av amorteringsfrihet under två år och räntefrihet under fem år. Av den allra största betydelse vore även, att i vissa fall ett efterskänkande av högst 15 procent av lånebeloppet kunde ske.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har yttrat:

Storsjöfiskareföreningens avsikt vore att själv till spillånga bereda den färska långan och själv föranstalta om försäljning både av spillångan och den under fiskefärden saltade långan. Föreningen hade tänkt sig giva de enskilda fiskarna en förskottsbetalning vid fiskens ilandförande och efter försäljning en slutlikvid, som beräknades giva fiskarna en bättre avkastning av fisket än de hittills kunnat erhålla vid försäljning till beredarna omedelbart efter hemkomsten. — Att avkastningen med de priser, beredarna erbjudit, varit jämförelsevis klen vore med all sannolikhet riktigt, och det vore att hoppas, att storsjöfiskarens kalkyler skulle visa sig riktiga. — För att genomföra den tänkta organisationen vore emellertid nödvändigt, att föreningen erhöle ett rörelsekapital, avsett att användas huvudsakligen till förskottsbetalning till fiskarna. Enligt uppgift beräknades ett belopp av 300,000 kronor vara erforderligt. Något kapital för anläggningar och dylikt ansåge sig föreningen icke behöva. — Svårigheter torde närmast möta vid ordnandet av säkerheten för ett lån. Såsom säkerhet kunde föreningen, enligt vad dess ordförande uppgivit, knappast erbjuda annat än den färdigberedda spillångan. Att på fullt lagenligt sätt ordna med pantsättning torde bliva vanskligt, och det torde i varje fall bliva nödvändigt att, när spillångan under hösten sålts, inbetala lånebeloppet och följande år söka nytt lån. — Skulle en statlig lånefond komma till stånd, torde villkoren för erhållande av lån böra jämkas så, att de lämpade sig för det företag, som storsjöfiskareföreningen hade för avsikt att sätta igång. — Ehuru länsstyrelsen insåge de svårigheter, som sannolikt komme att möta företaget, ansåge styrelsen dock föreningen genom statens försorg böra beredas möjlighet att göra ett försök.

Bohusläns fiskberedares försäljningsförening u. p. a. har anfört:

Föreningens huvudsakliga verksamhet ginge ut på beredning och konservering av långa. Föreningens medlemmar besatte härför nödig fackkunskap och ägde för beredningen erforderliga materialier. Skulle nu fiskarna av långa erhålla lån för att själva kunna skapa en liknande verksamhet, skulle detta medföra, att beredarna berövades sina existensmöjligheter. Den ifrågasatta lånefonden skulle icke vara till något gagn utan

endast till förfång för fiskerinäringen. Föreningen hemställde därför, att lånefonden icke måtte komma till stånd.

Över fiskberedarnas försäljningsförenings skrivelse har yttrande avgivits av 1933 års fiskeritutredning. Denna har framhållit, att vid avgivande av nu förevarande förslag anledning icke förefunnits att utesluta någon viss grupp av ekonomiska fiskareföreningar från möjlighet att erhålla lån ur fonden. Då vad i skrivelsen yttrats icke heller nu gäve anledning till ändring i förslaget, hemställde utredningen, att skrivelsen måtte lämnas utan avseende. — Beredarföreningens berörda skrivelse har varit tillgänglig för *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, då länsstyrelsen avgivit sitt nyss återgivna yttrande.

Departements-
chefen.

Fiskerinäringen torde, såsom förenämnda utredningar framhållit, för närvarande på grund av den rådande krisen befinna sig i ett svårt läge. Svårigheterna bestå närmast däri, att yrkesutövarna icke kunna erhålla tillräcklig inkomst av sitt arbete. Såsom fiskeritutredningarna påpekat torde det svaga ekonomiska utbytet för stora grupper av fiskare sammanhånga med rådande brister beträffande organisationen av försäljningen av den färska fisken och av konserveringen av den del av fångsterna, som ej genast kan avyttras. Utredningarna hava som ett medel mot dessa brister föreslagit, att ekonomisk hjälp måtte av staten lämnas sådana sammanslutningar mellan fiskare, som hava till ändamål att bedriva gemensam försäljning eller beredning av medlemmarnas egna fångster. Med hänsyn till vad i ärendet förekommit finner jag mig böra biträda förslaget om vidtagande av åtgärder i angivna syfte. Dessa böra, såsom utredningarna ifrågasatt, få formen av utlämnande av förlagslån på förmånliga villkor till sådana ekonomiska föreningar bland fiskarena, som nyss nämnts. Enär hjälpbehovet i viss mån torde sammanhånga med rådande kris, antalet lånesökande föreningar sannolikt bliver starkt begränsat och förhållandena komma att växla allt efter som fråga är om låneunderstöd åt t. ex. ålfiskare, strömmingsfiskare eller storsjöfiskare, anser jag mig böra förordna, att, i stället för inrättande av en ny statlig lånefond med dess mera stela former, ett direkt anslag ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för ändamålet. Härur torde lån, efter ansökan och särskild prövning i vart fall, få lämnas på de villkor, Kungl. Maj:t föreskriver. I avseende å dessa villkor torde, i viss anslutning till utredningarnas förslag, böra gälla i huvudsak följande grundregler. Å lånen torde utgå ränta efter 3,5 procent om året, med rätt dock för Kungl. Maj:t att i mån av behov bevilja räntefrihet intill för varje låntagare högst fem år. I intet fall torde lån få utestå under längre tid än tjugo år. Lika med utredningsmännen finner jag, att möjlighet bör stå öppen för Kungl. Maj:t att, där skäl därtill äro, efterskänka ett belopp av högst 15 procent av lånesumman. Såsom länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län framhållit torde svårigheter understundom komma att uppstå för låntagare att kunna ställa säkerhet för lånen. Vid bestämmande av lånevillkoren måste hänsyn tagas härtill. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t måtte berät-

tigas att efter prövning av förhållandena i vart fall lämna de föreskrifter i avseende å frågan huruvida och i vad form säkerhet skall ställas för lånen, som befinnas erforderliga för tillgodoseende av lånets syfte och skäligen böra meddelas. Detta innebär med andra ord rätt för Kungl. Maj:t att, i den mån omsorgen om fiskarens berättigade intressen sådant kräver, eftersätta kravet på säkerhet för berörda låneunderstöd. I undantagsfall torde lån böra få beviljas till annan än fiskareförening. I dylikt fall böra emellertid ur statens synpunkt fullt betryggande lånevillkor stadgas.

Beträffande kapitalbehovet för ifrågavarande lån har jag intet att erinra mot det belopp av 700,000 kronor, som utredningsmännen ansett erforderligt för detta ändamål. Sagda belopp torde böra uppföras å riksdagen för nästa budgetår under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket. Såsom framgår av den denna dag avlätna propositionen angående vissa åtgärder på skogshushållningens område m. m. hava av de i årets statsverksproposition, utgifter för kapitalökning, under punkterna 20 och 23 bebadade anslagsbeloppen å tillhoppa 3,600,000 kronor tagits i bruk 2,900,000 kronor, och återstår alltså av förstnämnda summa ett belopp av 700,000 kronor. Sistnämnda odisponerade belopp motsvarar alltså det anslagsbelopp, som jag nu förordar böra äskas för utlämnande av ifrågavarande fiskelån.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för utlämnande, i huvudsaklig överensstämmelse med av mig tillstyrkt förslag, av lån till sammanslutningar av fiskare för främjandet av beredning och avsättning av fisk m. m. anvisa för budgetåret 1934/1935 under Utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, ett reservationsanslag av 700,000 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att proposition i ämnet av lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Rune Thygesen.